

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Gospodarski oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2019:III.IPS.48.2019

Evidenčna številka: VS00029650

Datum odločbe: 19.11.2019

Opravilna številka II.stopnje: VSC Sodba Cpg 123/2018

Senat: Vladimir Balažic (preds.), Franc Seljak (poroč.), dr. Mile Dolenc, dr. Miodrag Đorđević, Tomaž Pavčnik

Področje: PRAVO DRUŽB

Institut: pridobivanje lastnih delnic - pridobivanje lastnih delnic prek tretjih oseb - fiktivni posli - prepoved finančne asistencije - veljavnost pravnega posla - plačilo - dopuščena revizija

Zveza: ZGD-1 člen 247, 247/1-1, 247/1-8, 248, 248/1, 251

Jedro

Določba prvega odstavka 248. člena ZGD-1 je uporabljiva v primerih, v katerih bi družba posredno ali neposredno s svojimi sredstvi (prek darila, posojila, odpusta dolga ali kako drugače) nekemu tretjemu omogočila postati njen delničar. S tem bi zmanjšala svoje premoženje, pridobitelj pa bi lahko pridobil že obstoječe delnice, ne da bi se sočasno povečala denarna sredstva, ki bi se vnesla v družbo. Ravnanje tožeče stranke ni nično na podlagi prvega odstavka 248. člena ZGD-1, ker je dovoljeno na podlagi izjeme iz tretjega odstavka 248. člena in 251. člena ZGD-1.

Izrek

I. Reviziji se ugodi, sodbi sodišč druge in prve stopnje se spremenita tako, da se ugodi tožbenemu zahtevku, da je tožena stranka dolžna tožeči stranki v roku 15 dni plačati 167.057,53 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od vložitve tožbe dne 14. 10. 2015 dalje do plačila ob sočasni nasprotni obveznosti tožeče stranke, da toženi stranki izroči 3.978 rednih navadnih imenskih delnic z oznako A, izdajatelj A., d. d.

II. Tožena stranka je dolžna v 15 dneh od vročitve te sodbe povrniti tožeči stranki njene stroške celotnega postopka v znesku 6.224,96 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti, določenega v tej točki izreka.

Obrazložitev

Dosedanji tek postopka

1. Sodišče druge stopnje je v delu, ki je relevanten za odločanje v revizijskem postopku, potrdilo sodbo sodišča prve stopnje s katero je bil zavrnjen zahtevek tožeče stranke, da je tožena stranka dolžna tožeči stranki plačati 167.057,53 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 14. 10. 2015 dalje do plačila ob sočasni nasprotni obveznosti tožeče stranke, da toženi stranki izroči 3.978 rednih navadnih imenskih delnic z oznako A, izdajatelja A., d. d.

2. Na predlog tožeče stranke je Vrhovno sodišče Republike Slovenije s sklepom III DoR 22/2019 z dne 19. 3. 2019 dopustilo revizijo glede vprašanja:

Ali je v primeru veljavnega in zakonitega nakupa lastnih delnic prek tretjega, ki je izveden v skladu z določilom 251. člena Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1), pravno dopustno uporabiti določilo 248. člena ZGD-1 in s tem izključiti zahtevke tretjega do družbe, kot so določeni v 251. členu ZGD-1?

3. Tožeča stranka je v zakonskem roku vložila revizijo, v kateri je uveljavljala revizijski razlog zmotne uporabe materialnega prava in bistvenih kršitev določb pravnega postopka iz 8. in 14. točke drugega odstavka 339. člena Zakona o pravdnem postopku (ZPP) in iz prvega odstavka 339. člena ZPP v postopku pred sodiščem druge stopnje glede dopuščene revizijskega vprašanja. Vrhovnemu sodišču je predlagala, da reviziji ugodi in sodbi sodišč nižjih stopenj razveljavi ter zadevo vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

4. Tožena stranka je v odgovoru na revizijo predlagala delno zavrženje revizije, v preostalem delu pa njeno zavrnitev. Uveljavljala je povrnitev stroškov revizijskega postopka.

Dejanski in pravni okvir spora

5. Skupščina tožene stranke je 18. 7. 2007 sprejela sklep za nakup lastnih delnic, s katerim je upravo pooblastila za nakup lastnih delnic, katerih nominalni znesek ne sme presegati 10 % vrednosti kapitala. Cena pridobivanja lastnih delnic ne sme znašati manj kot 40,00 EUR in ne več kot 60,00 EUR, pri čemer imajo delničarji pri pridobivanju in odsvojitvi delnic prednostno pravico in morajo biti obravnavani enako. Pooblastilo je bilo dano, da bi uprava lahko pridobivala lastne delnice "zaradi ohranitve vrednosti premoženja družbe". Pooblastilo je veljalo 18 mesecev od sprejema sklepa. Tožena stranka je za pridobitev teh delnic izkazovala zadostne rezerve za lastne delnice.

6. V času veljavnosti sklepa, ki je bil naveden v prejšnji točki, je tožeča stranka kot kupec sklenila pogodbe o nakupu delnic tožene stranke od tretjih oseb. Tožeča stranka je delnice kupovala za toženo stranko oziroma v njenem interesu, s čimer je tožena stranka soglašala. Za nakup delnic je tožeča stranka najela kredit pri Banki.

7. Tožena stranka je bila z vsemi nakupi delnic, ki jih je zanjo opravila tožeča stranka, seznanjena, saj je zanjo vodila vse finančne posle na podlagi pogodbe o medsebojnem finančnem sodelovanju. Tožeča stranka je o delnicah, ki jih je kupila za toženo stranko, vodila ločeno evidenco.

8. Tožena stranka se je zavezala tožeči stranki povrniti stroške v zvezi z nakupom lastnih delnic (kupnino in obresti), ki jih je tožeča stranka kupila zanjo. Tožeča stranka, ki je imetnica 3.978 delnic tožene stranke,

zahteva plačilo za delnice v višini 167.057,53 EUR od tožene stranke ob tem, da ji sama te delnice izroči.

Razlogi sodišč nižjih stopenj

9. Sodišče prve stopnje je presodilo, da je tožeča stranka za toženo stranko pridobivala lastne delnice v smislu 251. člena ZGD-1 (v zvezi z 8. alinejo prvega odstavka 247. člena ZGD-1), ki ureja pridobivanje lastnih delnic prek tretjih oseb. Vendar je tožbeni zahtevek zavrnilo na podlagi stališča, da je pravni posel, na podlagi katerega mora tožena stranka tožeči stranki povrniti stroške v zvezi z nakupom lastnih delnic, ki jih je tožeča stranka kupila za toženo stranko, kljub temu ničen na podlagi prvega odstavka 248. člena ZGD-1.

10. Sodišče druge stopnje je pritrdilo razlogom in zaključkom sodišča prve stopnje ter izpostavilo, da prepoved finančne asistencije po prvem odstavku 248. člena ZGD-1 velja neodvisno od siceršnje dopustnosti, da družba pridobiva lastne delnice po 247. členu in 251. členu ZGD-1.

Glede obsega revizijskega preizkusa

11. Po določbi 371. člena ZPP revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu in glede tistih konkretnih pravnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena. V konkretnem primeru je bila revizija dopuščena zoper sodbo, ne pa tudi zoper sklep sodišča druge stopnje, s katerim je potrdilo sklep sodišča prve stopnje, da se tožba delno zavrže. Zato je predlog tožene stranke za delno zavrženje revizije neutemeljen.

Presoja revizije

12. Revizija je utemeljena.

13. Iz dejanskih ugotovitev sodišč nižjih stopenj, na katere je revizijsko sodišče vezano (tretji odstavek 370. člena ZPP), izhaja, da je tožeča stranka delnice pridobivala za toženo stranko. Tožeča stranka je tako poslovala v lastnem imenu, vendar za račun tožene stranke, kar ustreza pridobivanju lastnih delnic prek tretjih oseb. Pridobitev ali imetništvo delnic je v takem primeru dopustno, če bi bilo to družbi dovoljeno v skladu s prvo do šesto in osmo alinejo prvega odstavka in drugim odstavkom 247. člena ZGD-1 (251. člen ZGD-1). Delnice, ki jih je tožeča stranka pridobila po sprejemu skupščinskega sklepa z dne 18. 7. 2007, je tožeča stranka za toženo stranko pridobivala znotraj omejitev iz osme alineje prvega odstavka 247. člena ZGD-1. Tako sta presodili že sodišči nižjih stopenj in to tudi ni predmet izpodbijanja v revizijskem postopku.

14. Utemeljen je revizijski očitke, da sta sodišči nižjih stopenj zmotno uporabili materialno pravo, ko sta kljub presoji, da je ravnanje tožeče stranke skladno z 251. členom v zvezi z 247. členom ZGD-1, pravni posel strank opredelili kot ničen na podlagi prvega odstavka 248. člena ZGD-1. Ta ureja prepoved finančne asistencije, s katero se označujejo vse oblike pomoči izdajatelja delnic pridobitelju njegovih delnic. Določba prvega odstavka 248. člena ZGD-1 je uporabljiva v primerih, v katerih bi družba posredno ali neposredno s svojimi sredstvi (prek darila, posojila, odpusta dolga ali kako drugače) nekomu tretjemu omogočila postati njen delničar. S tem bi zmanjšala svoje premoženje, pridobitelj pa bi lahko pridobival že obstoječe delnice, ne da bi se sočasno povečala denarna sredstva, ki bi se vnesla v družbo.¹ Ravnanje tožeče stranke ni nično na podlagi prvega odstavka 248. člena ZGD-1, ker je dovoljeno na podlagi izjeme iz tretjega odstavka 248. člena in 251. člena ZGD-1.

15. Sodišči nižjih stopenj sta ravnanje tožeče stranke, ko je kupovala delnice tožene stranke, presojali po

osmi in ne po prvi alineji prvega odstavka 247. člena ZGD-1, po kateri je dopustna pridobitev lastnih delnic, če je nujna, da bi družba preprečila hudo, neposredno škodo. Zato se jima z nerelevantnimi navedbami pravnih strank o nujnosti pridobivanja lastnih delnic tožene stranke zaradi "sovražnega prevzema" ni bilo treba ukvarjati.

16. Odgovor na dopuščeno revizijsko vprašanje je tako nikalen. S tem je revizijsko sodišče odgovorilo na vprašanje, glede katerega je bila revizija dopuščena. Dogovor pravnih strank, da mora tožena stranka plačati delnice ob izročitvi teh delnic, kar je obveznost tožeče stranke, tako ni ničen po prvem odstavku 248. člena ZGD-1.

17. Vrhovno sodišče ugotavlja, da je sodišče druge stopnje izčrpalo navedbe respondentke iz odgovora na pritožbo glede dogovora pravnih strank o povračilu stroškov nakupa lastnih delnic in glede tega, da je tožeča stranka delnice kupovala prav za toženo stranko in ne za svoj račun (13. do 16. točka obrazložitve izpodbijane sodbe). Ker kršitev določb pravnega postopka iz 8. in 15. točke drugega odstavka 339. člena ZPP v postopku pred sodiščema nižjih stopenj ni podana (prvi odstavek 379. člena ZPP), je Vrhovno sodišče reviziji na temelju prvega odstavka 380. člena ZPP ugodilo in sodbi sodišč nižjih stopenj spremenilo tako, kot izhaja iz I. točke izreka te sodbe (prvi odstavek 380. člena ZPP).

Stroški celotnega postopka

18. Odločitev o stroških celotnega postopka temelji na drugem odstavku 165. člena, na 154. členu in na 155. členu ZPP. Revizijsko sodišče je zato spremenilo odločitev o pravnih stroških (II. točka izreka prvostopenjske odločbe in II. točka izreka drugostopenjske odločbe) in stroške celotnega postopka odmerilo povsem na novo (II. točka izreka te sodbe). Stroški postopka so odmerjeni v skladu z Odvetniško tarifo (OT) z vrednostjo točke 0,459 EUR za procesna dejanja pred 6. 4. 2019 in z vrednostjo točke 0,60 EUR za procesna dejanja po 6. 4. 2019 ter predloženimi stroškovniki.

19. Tožeča stranka je za postopek pred sodiščem prve stopnje upravičena do 14.501,65 EUR (3.000 točk za tožbo, 3.000 točk za prvo pripravljalo vlogo, 3.000 točk za narok z dne 17. 11. 2017, 1.500 točk za narok z dne 5. 1. 2018, 115 točk pavšala za izdatke, 43,00 EUR potnih stroškov, 22 % DDV in sodno takso v višini 8.505,00 EUR).

20. Stroški tožene stranke pred sodiščem prve stopnje po izračunu tega sodišča, ki ni bil izpodbijan, znašajo 7.572,08 EUR.

21. Tožeča stranka je s svojim zahtevkom uspela v 22 %, zato ji pripada 3.190,36 EUR stroškov. Tožena stranka je uspela z 78 % in ji pripada 5.906,22 EUR stroškov. Po medsebojnem pobotu je dolžna tožeča stranka toženi stranki povrniti 2.715,86 EUR stroškov prvostopenjskega postopka.

22. Tožeča stranka je za postopek pred sodiščem druge stopnje upravičena do 10.604,93 EUR (3.750 točk za pritožbo, 22 % DDV in sodna taksa v višini 8.505,00 EUR).

23. Stroški tožene stranke pred sodiščem druge stopnje po izračunu tega sodišča znašajo 2.126,52 EUR.

24. Tožeča stranka je v pritožbenem postopku uspela v 22 %, zato ji pripada 2.333,08 EUR stroškov. Tožena stranka je uspela z 78 % in ji pripada 1.658,69 EUR stroškov. Po medsebojnem pobotu je dolžna tožena stranka tožeči stranki povrniti 674,39 EUR pritožbenih stroškov.

25. Tožeča stranka je z revizijo uspela, zato ji je dolžna tožena stranka povrniti stroške revizijskega postopka. Tožeča stranka je za postopek z revizijo upravičena do 8.266,43 EUR (826,20 EUR za predlog za dopustitev revizije, 576,90 EUR za revizijo, 24,30 EUR pavšala za izdatke, 22 % DDV in sodna taksa v višini 6.525,00 EUR).

26. Ob upoštevanju pobota stroškov je dolžna tožena stranka tožeči stranki plačati 6.224,96 EUR stroškov celotnega postopka.

27. Vrhovno sodišče je odločitev sprejelo soglasno (sedmi odstavek 324. člena ZPP).

-----
¹ Gl. VS RS sklep III Ips 2/2018 z dne 12. 4. 2019.

Datum zadnje spremembe: 13.01.2020